

Pere Mayans, professor
Francesc Ricart, tècnic del Departament d'Educació

JORDI CARBONELL

Passió per la llengua, passió pel país

Sens dubte, és un privilegi parlar amb en Jordi Carbonell, i deixar-se portar per la seva passió per la filologia, per la llengua catalana, per la història dels Països Catalans... En la figura de Jordi Carbonell i de Ballester (Barcelona, 23 d'abril de 1924), hi podem trobar el filòleg més pur, però també el polític conseqüent que no renuncia als seus ideals. Com a filòleg, destacaríem que és membre numerari de l'Institut d'Estudis Catalans i que ha estat director de la Gran Enciclopèdia Catalana (1965-1971), professor de la Universitat Autònoma de Barcelona (1969-1972, any en què en fou expulsat per motius polítics) i catedràtic de llengua i literatura catalanes a la Universitat de Càller (Sardenya). És especialista en la figura de l'escriptor valencià Joan Roís de Corella, en la literatura catalana de Menorca i del Rosselló dels segles XVIII i XIX, i en la cultura catalana de Sardenya. Com a polític, sempre s'ha significat com una persona nacionalista i d'esquerra. Va participar a la Taula Rodona (1966), a l'Assemblea d'Intel·lectuals a Montserrat (1970) i a l'Assemblea de Catalunya. El 1979 impulsà Nacionalistes d'Esquerra i després fou membre l'Entesa de l'Esquerra Catalana. Del 1996 al 2004 ha estat president d'ERC.

L'11 de setembre de 1976, a Sant Boi, en el marc de la primera Diada Nacional després de la mort del dictador Francisco Franco, vàreu pronunciar una frase que ja ha esdevingut un punt de referència: "No volem que la prudència ens faci traïdors". En aquests 25 anys darrers hi hagut excessiva prudència pel que fa al tema de la llengua i a la defensa de la idea de Països Catalans?

D'entrada, no m'atreveixo a aplicar el terme "traïdor" a persones, ja que no sóc ningú per jutjar els altres. Només puc parlar per mi i de la meua pròpia

experiència, però, certament, hi hagut renúncies imperdonables: la renúncia a la idea de Països Catalans és, en definitiva, la renúncia a la nació catalana.

En aquestes darreres dècades, una part, segurament la més important numèricament, de la classe política del Principat de Catalunya ha anat abandonant progressivament la idea de Països Catalans...

Obliden que els Països Catalans no és un invent de quatre romàntics pancatalanistes, sinó que és el producte de la història, de la història de la nació ca-

talana, que ocupa aquest espai natural que es troba d'esquena als altiplans de la Península ibèrica i que és obert a la Mediterrània. I que va de les Corberes al riu Segura. El mar ha estat el nostre gran vehicle de comunicació, que permetia l'enllaç entre les grans ciutats del país: Barcelona, València, Ciutat de Mallorca.

Un país, el nostre, que neix en un lloc de fricció d'Europa. Al nord, la pressió francesa; al sud, la pressió del món musulmà; i a l'oest, la pressió castellana, que amb el temps haurem de dir espanyola. Fixem-nos que quan els catalans arribem a Lleida o a Fraga, els castellans ja són a l'alçada de Toledo. A més, la nostra fragmentació com a país és a causa d'una geografia molt compartimentada, que ja ens va fer néixer en forma de comtats. De fet, només gràcies a un gran ciutat com va ser la Barcelona medieval s'entén el naixement de la nació catalana.

La història és, sens dubte, una bona eina per potenciar l'autoestima col·lectiva com a país...

És cert, cal recordar que la nostra nació va viure independent fins al segle XVIII i que només una ocupació militar ens va fer incorporar a l'Espanya que havia creat Castella.

Cal saber valorar la pròpia història, com ho fan tots els pobles del món. En aquest sentit, la meua experiència personal –he estat força anys vivint a Càller, fent de professor universitari i investigant sobre la petja catalana a Sardenya– em demostra que saber reconstruir la història ens ajuda a construir el present i el futur. Saber que el català va ser la llengua de la gent important

No podem deixar aquest món que es va crear des de Catalunya a la seva sort, ja que ells són nosaltres.

de Sardenya –encara que no fossin catalans! – fins al segle XVIII i que encara hi ha una ciutat on la gent ha conservat la llengua, l'Alguer, sens dubte ens ha d'ajudar a potenciar l'autoestima col·lectiva i a reforçar un discurs on el nostre centre no sigui la Península ibèrica, sinó aquest mar Mediterrani que ens ha vist néixer.

Quan sentiu que hi ha personatges públics que afirmen que a Catalunya mai no s'ha perseguit el català, què en penseu?

Només cal que recordi que el gener de l'any 1971, després de l'Assemblea d'Intel·lectuals de Montserrat, vaig ser citat a declarar a la Direcció General de Policia de Barcelona i per negar-me a parlar en català, a casa meua!, vaig ser empresonat a la Model...

O que a diversos punts del país, com, per exemple, a Alacant, es castigava els nens per parlar en català.

Parlant de renúncies i d'oblits, com veieu tota la qüestió del País Valencià?

Un amic basc em deia que, a l'Estat espanyol, l'única força que realment el faria trontollar és la unió de tots els territoris catalans!

Per això des de l'Estat, s'ha treballat tant per separar el País Valencià de Catalunya?

I tant, l'anticatalanisme al País Valencià va ser programat els primers anys de la transició per part de la UCD, i després ha estat heretat i adaptat pel PP, el qual el ressuscita quan li convé políticament, tal com hem vist aquests dies amb tota la polèmica sobre la unitat de la llengua. Divideix i venceràs, des de Madrid s'ha tingut clar.

Però al Principat de Catalunya les coses tampoc no són tan clares?

Per això la nostra obligació, l'obligació

dels que estem convençuts d'aquesta idea, és refer aquesta unitat: interrelacionant persones, entitats, establir contactes, connexions intercomunicacions, llaços entre la gent, ja queestic segur que des de les bases és més fàcil que des de les forces polítiques.

Quedar-se amb la Catalunya estricta és tancar-se. No podem deixar aquest món que es va crear des de Catalunya a la seva sort, ja que ells són nosaltres. Cal, a més, tenir clar que no són els nostres suplementos, i que no volem xuclar a res ni a ningú, sinó que volem ajudar la resta de terres catalanes a anar endavant, perquè anar ells endavant vol dir anar nosaltres endavant.

Cal tenir clar que, quan una part de la nació perilla, perilla tota la nació. I justament el punt més feble de la nació és, a part de Catalunya Nord i de l'Alguer, el País Valencià. Salvar tota la nació és una idea profunda que acabarà triomfant, a partir del progrés del contactes

Jordi Carbonell abraça Josep-Lluís Carod-Rovira

anirem avançant. Un país com el nostre, amb una personalitat de segles, que té tots els mitjans culturals, té un pes massa fort per deixar-lo enfonsar. Aquesta realitat profunda acabarà triomfant i estic convençut que té un paper a Europa, on podem ser els capdavanters dels països petits, que tots junts tenen molta força: Bèlgica, Holanda, Dinamarca, Suècia, Finlàndia, Hongria, Txèquia, Eslovàquia...

Però certament, per fer-ho és importantíssim que la medul·la espinal de la nació, el Principat de Catalunya, s'impregni de la idea de Països Catalans, tal com vam fer a Enciclopèdia Catalana, una fita d'impregnació de país mitjançant els mapes del conjunt del territori: un motlle que es fica en el cap de la gent. I ara cal retornar a la pregunta inicial, hem de reconèixer que al Principat de Catalunya hi ha feblesa, hi ha poc gruix de país en l'estament polític... Hi hagut poca decisió a l'hora de fer una força centrípeta que ens ajudés a reconstruir els Països Catalans i, en canvi, s'han donat ales a les forces centrífugues que ens descohesionaven i ens atansaven a Espanya. Crec que cal recordar que o ens salvem tots els Països Catalans o no ens salvarem cap.

Quan es publiqui aquesta entrevista ja s'haurà celebrat el referèndum sobre el Tractat pel qual s'estableix una Constitució per a Europeu. Què en penseu?

Tot plegat és com una broma. Nosaltres que vam néixer del món carolíngi, d'un fenomen europeu i, per tant, no espanyol, nosaltres que som un país constitucional (fins al XVIII) ens hem vist obligats a votar que No. I que quedi clar que no ho fem per antieuropeus! De fet, penso que el No és l'única resposta racional a una Constitució que ens és contrària, que no ha acceptat res del que hem proposat, que no ens té en compte per a res. És el mateix que ja va passar el seu dia amb la Constitució espanyola, no ens tenien en compte, per tant, era clar que també, com ara, calia votar que No (i ara no hi ha ni remor de sabres ni tambors militars que puguin tocar).

Jordi Carbonell amb la seva dona el dia del lliurament de la Creu de Sant Jordi

Per tant, tots els vots del No són un missatge a Espanya, a Europa, al propi país, són un vot d'autoestima contra aquells que ens foten bufetades. És un No perquè s'estima la llengua, és un No perquè s'estima el país. No es pot voler una Constitució que ens vagi en contra. Nosaltres hem nascut a Europa, volem tornar a Europa, però hi volem entrar com Dinamarca com Holanda, amb les mateixes limitacions i amb la mateixa independència.

I el futur del nostre país?

A voltes penso que els catalans sempre

hem hagut de refer el que la generació anterior havia fet, a causa de les represions que hem patit i que ens feia esborrar el que els nostres grans havien aconseguit. Ara, penso, el context ha canviat i tot i que per avançar en el nostre projecte d'independència nacional cal pactar, i el pacte sempre comporta renúncia, l'esperança és que cada cop més l'espai dels qui realment creuen en el país s'eixampli i que, com deia, la nostra realitat té un pes que, tard o d'hora, ens farà presents, per la porta gran, a Europa.